

P. 11.132

CERNAUȚI

IULIE—AUGUST 1941

An. XVI

FĂT-FRUMOS

Nr. 4

ARTĂ
LITERATURĂ

Director: LECA MORARIU
Secretar de Redacție:
Octavia Lupu-Morariu

ȘTIINȚĂ
VIAȚĂ SOCIALĂ

CTITOR ȚĂRII — PATER PATRIAE

PRINOS AL BUCOVINEI PENTRU CONDUCĂTORI...

3160 935.137

Nu se împru-
mută acasă.

CERNAUȚI

IULIE—AUGUST 1941

An. XVI	FĂT-FRUMOS	Nr. 4
ARTĂ LITERATURĂ	Director: LECA MORARIU Secretar de Redacție: Octavia Lupu-Morariu	ȘTIINȚĂ VIAȚĂ SOCIALĂ

Ctitor Țării – Pater Patriae

Neam al vredniciei — Neamul românesc! Devremece în marile răscruci ale timpului își ridică din sineși marile căpetenii, marii oșteni. **Mușatinul Ștefan**, Paloș și Cruce înfiptă stavilă Semilunii, când dânsa sta să apuce în coarne lumea luminii creștine; **Mihai**, fulger al celui mai mistuitor foc..., de care și astăzi încă ni se mucenicește Neamul; — „**Nesțitul**“ cu veșnică flacără-vie, simbolic-astrucat în „Parcul Carol I“, pentru întâia cumpănită cumpănă a lumii (1914—1918); — și **Ion Antonescu** la singular de uriașa răspântie a istoriei noastre și a întregii lumi.

Sfântul nostru dela Putna

Ostaș, nu numai ca îndeobște ostașii, ci mult mai ostaș, biruindu-se chiar și pe sineși — desbrăcat de catastrofalul „eu-eu“... și unică întrupare a româneștii Omenii, **Ion Antonescu**, dăruindu-ne sfântul har după care de atâta vreme ne jinduia sufletul: acela de a simți că poți aparține cuiva fără umbră de șovăire, — s'a ridicat peste veacul-veacului românesc Părinte Patriei și Ctitor Țării! Slavă Lui!

Leca Morariu

BIBLIOTECA
DOCUMENTARĂ
GRĂȘUL PIATRA NEAMT

235.137

14390

3160

În drum

„...Dor de țară! Dor de țară!
Rândunicile când pleacă, se gândesc la primăvară
Ca să se'ntoarcă voioase iar la cuiburile lor, —
Și numai omul, el singur, să nu simtă niciun dor?”

B. P. Hasdeu

Pe drumul lung de țară, ce duce la Sculeni,
Pășește greu pe gânduri, moș Ion din Năpădeni.
De Sfânta Paraschiva spre Iași s'a bejănit,
Răzbind prin valuri Prutul, de noapte ocrotit,
Să-și scape batâr duhul din al Ghehenei foc.
Sunt șase luni de-atuncea — și nu-și găsește loc
În Munții depe Trotuș: din zori până 'n apus
La Codrul depe Ichel mereu cu gându-i dus.
Se-oprește des din mersu-i, ducând mâna la sin,
Ca să-și mai dămolească în piept un junghiu hain,
Și 'ntreabă trecătorii cu un oftat amar:
«A și mult păr' la podu' pi Prut, păr' la hotar?»
Cu ochii arși de lacrimi pornește iar de zor,
Mănat de-același tainic și-atotputernic dor,
Ce 'ndrumă primăvara spre cuib o rândunea,
Și își frământă gândul c'o socoteală grea:
Cum o să treacă Prutul, la răzășia lui;
Cum să-și pornească plugul pe Dealu-Leahului;
Să 'mprăștie din traistă grăunți de păpușoiu,
Cum a făcut o viață...

Alene-un car cu boi
Îi iese drept în față, iar gândul său fugar,
Privind cu drag plăvanii, s'avântă spre hotar,
Unde-și aude par'că mugind bălanii lui...
Și-un junghiu îl săgetează în stânga pieptului,
De-l prinde amețeala. Cu pas șovăitor
S'abate 'ncet din cale, se lasă pe-un răzor,
Doar și-a veni în fire...

E ziua în amurg
Și clipele, greoaie de grele gânduri, curg
Ca Bâcu 'n miez de vară; și-așa-i de obosit,
Și nu-i sălaș de oameni în largul ocolit,
Unde să-și culce capul... Dar somnu-l fură lin
Pe-aripa lui ușoară, muiată în senin,

Și 'ncet își pleacă fruntea cu plete colilii.
Visează... e acasă... e ziua de Florii;
Și-a îngrijit ogorul și-acum pe prispa sa
Se odihnește 'n tihnă, ca dup'o muncă grea.
Ce blând e Sfântul Soare! Ning zarzări 'n vecini
Și împrejur plutește zvon dulce de albini,
Iar ciocârlii înalță în slavă cântec sfânt:
E-atâta pace 'n ceruri și pace pe pământ,
De nu-i vine a crede, că visu-i s'a 'mplinit;
Își scaldă ochii 'n lacrimi, de mult ce-i fericit,
Și prinde să zâmbească...

A doua zi, în zori,

Săteni drumeți găsiră, chircit pe un ogor,
Un biet plugar în zdrențe și trupu 'ncremenit:
E Moșu Ion — pribeagul —, ce 'n drumu-i s'a oprit,
Și-a cotigit spre țara cea fără de hotar,
Unde nu-s vămi, nici straje, nici ohinuri, nici amar.
El ține mâna 'ntiptă, ca ghiara, în pământ
Iar trupu-i supt de patimi, parcă-i al unui sfânt,
Ce-a coborât din umbra firidelor de-altar . . .
Cucoare 'n stol, grăbite, vâslesc înspre hotar
Și'n urma lor, pe șleahul cel negru de noroi,
Pe Moș Ion îl duce, ca'n vis, un car cu boi...
Craiova, 1.IV.1941

LIVIU MARIAN

Suflete vii

În crâncena retragere, silită, a trupelor noastre din Bucovina de Nord, un regiment de infanterie trecea grăbit prin Valea Cosminului.

Căldură mare și aer înăbușitor.

Soldații călcau încruntați și dârji, țintind privirile 'nainte, să-mănând gândurile 'n urmă.

Femei și fete scoteau cofe cu apă rece pe la porți, întinzându-le pline celor însetați. Dădeau apă și plângeau. De ce? Nu voiau să răspundă la 'ntrebări ci aruncau numai ochii dușmănoși cătră cer. Una singură a crăpat gura ș'a spus cu mânie:

— Știe Dumnezeu!

— Taci, fa, nu vezi că Dumnezeu ne-a uitat? — curmă o vecină.

— Ba L-am uitat noi pe Dumnezeu, nu El pe noi, — sări alta cu vorba.

Regimentul se scurgea în zăpușală și colb, toropit de dogoarea soarelui pe dinafară și arșița sufietului pe dinăuntru.

La o răspântie de drum, pe o movilă de prund, un dolofan de băiat, de vreo doisprezece ani, sta țănoș, cu mâna dreaptă saluând și cu stânga învârtind un steag în două culori: galben și albastru.

Ofițerul care trecea pe lângă el, întrebă mirat:

— Ce fel de steag îi acesta, măi flăcăoașule?

— Steagul nostru românesc dela stol, răspunse mândru copilul.

— Dar unde ți-i roșul?

— Roșu?... Roșu mi l-a rupt tata să-l anine la stâlpul casei.

— Așaaa? Și tu nu te temi să ții în mână ceea ce ți-a mai rămas?

— Să mă tem? De cine?

— Măcar de tat'-tău, dacă nu de alții...

— De tata nu mă tem că... mi-i tată! De alții, nici atâta! Ce au cu mine? Doar culorile dela bățul meu sunt cu rostul lor, care nu poate ustura pe nimeni. Galbănul de colea, vedeți bine, aduce cu fața grâielor coapte din țarinele noastre, iar albastrul, și el, e culoarea cerului senin, lăcașul Celui-de-Sus, cătră care îndreptăm rugăciuni tainice pentru zile mai bune! Așa ne-a învățat domnul la școală. Numai roșu-i cu bucluc..., dar la mine nu-i.

— Da roșul de ce-i cu bucluc, mă rog ție?

— De ce? Parcă dumneavoastră nu știți! Roșu-i semnul războiului și culoarea sângelui vărsat în năvala anilor pentru apărarea pământului străbun. —

Ofițerul era uimit de răspunsul curajos și răspicat al băiatului și de spritezeala minții lui. Cum însă nu putea sta mai mult în loc, tupsă vorba, zicând:

— Ce-ai spus tu, îi tare frumos, măi băiețule! Dar eu te sfătuiesc să nu te prindă Rușii cu steagul acesta în mână, c'ai s'o pățești. Mai bine să-l arzi!

— Să-l ard? Doamne păzește! Abia aștept să-l iau înapoi roșul pe care mi l-a rupt tata și să-l cos la locul lui. Cu ce-am să vă ies înainte când vă veți întoarce înapoi la noi, în Bucovina?

Copilul a rămas zimbînd; ofițerul a plecat plîngînd!...

TIBERIU CRUDU

5 Iunie, 1941, Botoșani

Din memoriile Preotului Constantin Morariu

Titlul unei conferințe pe care a ținut-o Miercuri 28 Mai a. c. la Cercul Bucovinenilor din București, d. prof. Victor Morariu. E vorba de manuscrisul *Cursul vieții mele*, în trei

Constantin Morariu

exemplare aproape identice, pe care C. Morariu l-a lăsat copiilor săi și din care s'au publicat unele fragmente în revistele „Junimea literară” și „Făt-Frumos”.

Duioasele evocări, adesea cu valoare de informație folclorică, din idila copilăriei, petrecută la Mitocul-Drăgoirnei; amintirile din timpul studiilor la „Gimnaziul gr. or. din Suceava”, cu acea societate secretă a „studenților” din clasele superioare, care avea bibliotecă de cărți și periodice românești, și cu chipuri de dascăli ca Samuil Isopescu, Ieronim Muntean, Ștefan de Repta și nădeosebi Ștefan No-

sievici, matematician, dar și profesor de muzică și compozitor; avântul din societatea studențească *Arboroasa* dela Cernăuți, uc „convenirile” ei sociale, animate de talentul și verva lui Ciprian Porumbescu — dar apoi faimosul proces politic al „de-

trunchiaților“; martiriul celor șapte ani de mizerie fizică și morală, îndurată în păstoria sufletească a satului rutenizat Toporăuți; zece ani la Cernăuți, cu cercetările, în Arhiva Consistoriului mitropolitan, asupra trecutului și învățământului bucovinean, cu lupta împotriva potopului slavismului, culminând în apelul *Cătră sătenii români bucovineni* și 'n gazeta „poporală“ *Deșteptarea*, unică în felul ei prin graiul ei neaoș-țărănesc; 33 de ani în Pătrăuți pe Suceava, când în scrisul și 'n activitatea preotului C. Morariu predomină *) preocupările religioase, cu inițiativa *Institutului biblic*, apoi emoționantele pagini din pribegia în timpul războiului mondial, care l-a dus până la Elisabetgrad în Ucraina, — atâta viață, intens trăită, a captivat asistența, în care, printr'o fericită coincidență, remarcată de conferențiar, se întâmplase să fie și veneratul luptător naționalist, octogenarul Dimitrie Bucevski, cel ce, în rostul său de tipograf, fusese pe vremuri mâna dreaptă a lui Constantin Morariu la „Deșteptarea“.

Conferința, vie și caldă, a d-lui Victor Morariu a prilejuit asistenței momente de duioșie, dar și de întărire sufletească. („Glasul Bucovinei“, An. XXIII 1941 Nr. 5995)

Multe și mărunte..

Pentru bibliografia operei lui C. Morariu. — La precizările d-lui Victor Morariu din „Făt-frumos“ An. VIII 1933 pag. 94 și la bibliografia din „Floarea Soarelui“ 1927, mai adăugăm următoarele: 1. Fascicula (foarte rară), rămasă neterminată (au apărut numai 3 coale de tipar, deci 48 pagini): *Versuri de Schiller și Goethe, traduse de Preotul Constantin Morariu, Suceava 1916, Tip. „Școala Română“* — cu nota: *Se vinde în scopul înființării unui muzeu „Ciprian Porumbescu“*. Cărțulia cuprinde și traducerea d-lui Victor Morariu, *Cufundătorul (der Taucher)* pag. 33—39; și 2. Dintr'al doilea ¹⁾ periodic al lui C. Morariu: „Foaia Institutului Biblic Românesc“ au apărut următoarele: An. I Nr. 1, Suceava, 1 Nov. 1912; An. I Nr. 2, Suc., 14 Aprilie 1913 și An. I Nr. 3, Suc., 6 Aprilie 1914.

O. L.-M.

*) Deși, practic-efectiv, activarea militant-naționalistă (lupta pentru limba românească cu prefectul Duzinkiewicz și la recenzământul Pătrăuțului) și activarea organizatorie în domeniul cultural și național-economic (Casa de cetire „Viitorul“ la Pătrăuți cu Bibliotecă și Banca populară etc. cf. C. Morariu, *Binele nostru obșteesc* 1908) ajunge la apogeu (Nota redacției „Făt-Frumos“).

1) Primul îl socotim foaia populară „Deșteptarea“.

Marșul mântuirii noastre

Ne-ați frânt dreptatea milenară,
Lumina-i însă n'a murit!
Vom fi, cum n'am mai fost: O Țară,
Între fruntarii ca un mit..

Ne-ați smuls din glia sângerată
Grădini de vis și culmi de nea,
Dar zorii zilei se arată
Curând *noi* vă vom judeca!

Jos
Scorpia
roșie!

Anestin
în „Vremea“
din 29/6 1941

Din sânge dac și tracică credință
Un singur crez ni s'a născut —
Și vine marea biruință
De care pururi v'ați temut!

Ne-ați smuls din glia sângerată
Grădini de vis și culmi de nea,
Dar zorii zilei iată-i, iată!
Și clipa de-a vă judeca!

(După „Glasul Bucovinei“ XXII Nr. 5980)

Limba veche și 'nțeleaptă ¹⁾

O cetat(e) încungiurat(ă) cu talhar(i). Și cetate au eșit prin ferestri și pe cetățeni au prins. (= Evident o cimilitură).

Stavro soi timi (?) ²⁾ alfa vita coti chita rupe în doo, de și noo (Joc de copii?).

Ms 4104 Acad. Rom. — Miscellaneu moldov. dela sfârșit. veac. al 18-lea — f. 101.

* * *

Bună sară, crai nou, cu cunună de aur în cap de petre scumpe de mult preți! Lună luminată, cie ce ești în ceriu și vezi ce este pre pământ! Lună luminată, nu poci odihni omeni în casa me. Lună luminată, să n'aibi somnu nici odihnă. Să tremeți pe Zarvet arhanghelul să-m ia *faptul* mieu, să-l ducă păcatul (= pe capul?) celui ce m'au aruncat mie faptul, să-l aruncu în fața lui și în dosul lui și în mersul lui și în toată agonisita lui. Lună luminată, e-m faptul, e-m faptul de bărbat și de muere. Lună l., e-m faptul de bărbat mort și de muere moartă. L. l., e-m faptul de fată mare, e-m faptul de armăncă și de țigancă; ia-m f. de ruscă, e-m f. de lut dela topilie. L-l., e-m f., de icre de broască. L-l., e-m f. de noao feluri, de noao neamuri. L-l., e-m f. de păr de lup și de ochi de lup, de gătlej de lup. L. l., e-m f. de păr de drac. L. l., e-m f. de pedecă și de mână de om mort. L. l., e-m f. de argint viu. L. l., e-m f. de rumăgătură de sfredel și de sagne de cal. Lună luminată, caută pre cela ce mi-au aruncat faptul unde-l vei găsi ori în târgu cu mine, ori în țara aciasta, ori întru altă țară. Sau de au murit aruncă pe mormântul lui. L. l., ia-m faptul de-l aruncă în covata cu pâine și în putina cu borșul sau în solnița cu sare. Iară robul lui Dum(ne)zeu (imărc) curat, luminat ca aurul strecurat, ca argintul lămurit, ca soarele în senin, amin, amin.

Acelaș Ms. 4104 Acad. Rom. — f. 118. v.

Urmează alte farmece; adecă:

f. 119: Descântecul șarpelui..

Pentru muere să-ș spue ibovnicul când doarme. Să iai sânge și să-l pui la căpătăiu muiarii că-ți va spune ibovnicul.

f. 124: P. dedeochiul copiilor.

1) Vezi „Făt-frumos“ 1941, 83.

2) = Cruce, cinstescu-te.

* * *

Într'aciastă luni în 69 de zile al lui Mai. Întăiu și al doile aflare a secului cap a necuviosului purtătorului di ocale și de țiri *Dionisii* cel mare. Praznic și dezlegare de vin multu și de vutcă multă și di tot lucru rău (Adaos: băuturi).

Acest minunat *Dionisii* au fost di neam bun, scriu (fiu ?) de muscal. Părinții lui di a purure făcē milostenii cu capeti di țir, stringē toți chiulhangii ⁶⁾ de pe în orașuri și făcē polcuri și se punē împregiurul unui polobocu și învăța ca să-l be tot după cum fii-su *Dionisie* înzecitu s'au învrednicit, căci acesta de-a-purure umbla cu buzunările pline de țiri și de sardele și încă ave și ciolani de pești sărat ca să-i fie pentru hrana și adăpatul chiulhangiiilor. Măncare lui era foarte puțină, dar băutura îi era făr'seamă. Păntecele lui tot oțatar era de-a-purure. Cu litra îi era rușine a be, ce numai cu scafa de 7 ocă. Și cându o lua de la gură era uscată ca de trei zile.... Și cu aceia se adăpa și nici-odată nu să sătura. Și mândreță nu a(ve).

Acelaș Ms. 4104 Acad. Rom. — f. 165.

G h i c i t o r i

Trei mă țăn, trei mă poartă, trei mă adapă; calcu mărunț ³⁾; glasul meu nu (se) aude și departe răspunde. — Pilda este: Condeiu.

*

Bărbatu, dar nu om. Și poartă haină nelucrată de mâni de om. Și de supt mănule lui vânt ese. Și în capul lui are cunună de pară de foc. Și de glasul lui morții înviază. Și la moartea lui s'au botezat. — Pilda este: Cucuș ⁴⁾.

*

Din pământu sănt ca și Adam. Și la vânt și la soare am pătimit. Și pe roată am fost muncitu, ca și sfinții mucenici. Și în cuptior am arsu ca și cei trei cuconi din Vavilon. Și în viața mea pe mulți am adapatu. Și la moarte nime nu s'au aflat ca să-m îngroape oasele mele. — Pilda este: Oala ⁵⁾.

*

Doao măcinându la moară: una să va lua, alta să va lăsa. — Pilda: Trupul și sufletul.

Acelaș Ms. 4104 Acad. Rom. — f. 165 v.

Pentru conf. G. T. Kirileanu

3) f. 101 v.: mărunț calc.

4) Vezi desenul din f. 101.

5) Vezi desenul din f. 101.

6) *Chiulthan* = vațra focului într'o baie (persan). *Chiulhangii* = servitori în baie.

Amintiri

Nașterea mea a fost anunțată, mamei mele, în vis.

Un bărbat spătos, îmbrăcat în costumul clasic al nobilimii franceze de pe vremuri, cu peruca albă și buclată, s'a înfățișat mamei și i-a spus cam așa:

— Doamnă, veți naște un băiat care va fi om de ispravă, un cărturar. —

Domnul a salutat respectuos și a plecat.

N'a trecut multă vreme și, pe aceeași ușă, a intrat o femeie frumoasă, în costum de amazoană, cu cravașă'n mână:

— Doamnă, ceea ce v'a anunțat soțul meu, Racine, e adevărat: veți naște un băiat, care va fi om de ispravă, un cărturar. —

Mama mea era o ființă sensibilă, cu multă fantezie, cu simțul realităților vieții puțin dezvoltat, și i-a fost sortit să trăiască într-o lume care n'a putut s'o înțeleagă. Deaceia a și avut de îndurat multe neplăceri, și poate multe suferinți.

Fiică a unor oameni cu stare, a Banului Iancu Borș dela Bădiliță, coborîtor din cea mai veche familie moldovenească pe care o pomenesc documentele, încă înainte de anul 1200, s'a născut în Basarabia, la o soră a tatălui ei, măritată cu un Kasimir, unul dintre cei mai bogați și mai de vază boeri de peste Prut. În satul Vășcăuți, din ținutul Hotinului, trăia lumea, desigur, viața cea mai luxoasă pe care și-o putea imagina mintea omenească, de pe atunci. În gospodăria lui Tudorachi Kasimir, printre mulțimea de robi și de servitori plătiți, era și un taraf de lăutari, cari cântau în timpul fiecărei mese, și oridecâteori venia vre-un musafir, așa de numeroși pe vremurile acelea de belșug.

În casa acestui unchi al ei a trăit mama primii ani ai copilăriei, până ce au dat-o într'un pension din Chișinău unde a învățat de toate, și limbi străine, franțuzește, polonește, numai moldoveneasca n'a învățat-o, și la vârsta de șapte ani, când a venit în Moldova, la Bădiliță, nu s'a putut înțelege cu soră-sa, Liza, care nu lipsise niciodată din casa părintească.

Născută și trăită într'un mediu așa de pretențios, și predispusă — probabil — prin atavism, la o viață de reverie, se poate explica starea sufletească în care era mama când l-a văzut, în vis, pe Racine, și apoi pe nevasta lui, care au înștiințat-o că se va

naște fiul cu stea în frunte, precum își va fi închipuit mama că sunt eu.

Dacă ar fi trăit în zilele noastre, mama ar fi fost un talent mare.

Frumoasă, grațioasă, cu o voce dulce, armonioasă — ar fi putut să aibă succese pe scena unui oraș dificil, ar fi străbătut în lumea celor cu cerinți artistice fine. Pe la sfârșitul vieții încă, uneori, cuprinsă de nostalgia vremurilor apuse, mama se așeza la pian, și executa, cu mult ritm și pasiune, câteva bucăți de care-și mai amintea de pe vremea pensionului dela Chișinău, și cânta niște melodii rusești, duioase ca toată muzica slavă. Uneori se surprindea cântând, și acompaniindu-se la pian, jalea lui Alecsandri: „Tu, care ești pierdută în neagra veșnicie”, pe care n'a putut s'o învețe la pension, pe vremea când poetul nici nu visa, poate, că va fi poet.

Talentul mamei de a povesti, era uimitor.

Un lucru de mică importanță, îmbrăcat în imaginația ei aprinsă, devenia un episod. Dacă și-ar fi scris mama povestirile ei fantastice, despre balul fantomelor din salonul casei lui Kasimir, când toți ai casei au văzut aievea candelabrele aprinse și morții familiei lor mișcându-se, vorbind, dansând, dacă le-ar fi scris, și ar fi avut și darul de a mânui condeiul, ar fi făcut o operă de înaltă valoare artistică.

Imaginația fecundă a mamei era, desigur, moștenire dela niște străbuni, pe cari nici ea n'ar fi putut să-i bănuiască, dar și-a cultivat-o prin lectură. Nu cred să fi fost multe femei, pe vremea aceea, și vor și mai puține printre cele de astăzi, care să fi cetit așa de mult, și cu atâta patimă, ca mama. Nu-i era nimic străin din literatura franceză cotimporană, și nu cred c'a existat romancier francez pe care să nu-l fi savurat. Despre Al. Dumas tatăl, nici nu rămâne îndoială că tot ce-a scris el, a trecut pe sub ochii mamei, care știa pe din afară istoria Franței, așa cum o povestește acest neobosit scriitor.

Au trecut câteva luni, dela visul acesta, care pentru mama era realitate: credea în visuri, deși era foarte religioasă; aş putea să zic că religiositatea ei era bigotism curat. Dar credința mamei se manifesta în mod cu totul deosebit.

Câteva cărți bisericești, cu slovă veche, cărți bătrâne, sunt și astăzi mărturie de felul cum le cetia mama.

În ietac, pe perețele dinspre Răsărit, erau ținute icoanele, *Maica Domnului*, îmbrăcată în argint, trebuie să fi fost aceea din foaia de zestre, pe care târziu, după moartea mamei, am avut norocul s'o descopăr; un *Sf. Neculai*, îmbrăcat în argint, icoană rusească, zugrăvită pe lemn de teiu, pe dosul căreia este un fragment dintr'o inscripție cu caractere georgiene, săpate cu multă artă. Alte icoane mai mici, între care și *Sf. Mina*, protectorul nostru, al copiilor, completau o colecție bogată. Sub șirurile de icoane atârna o bucată din racla Sf. Ioan cel nou dela Suceava. Racla aceasta trebuie să fi avut niște dimensiuni formidabile, pentruca să fi putut ajunge și la mama, o bucată așa de respectabilă. Nu era chestiune de câțiva centimetri, de o așchie; relicva aceasta — există și acum — are o dimensiune ponderabilă. Într'un cui, sub icoane, o sticlură conținea un Sfânt Mir făcător de minuni, dela nu știu care mănăstire. Mai erau două șiraguri de mătănii și două fionguri de peteală, poate acelea dela cununia mamei.

În fața acestor sfinte icoane se închina mama, fără sminteală, de două ori pe zi: dimineața și seara.

Închinarea o făcea totdeauna cetind ceaslovul, ținând în mână o lumânare de ceară aprinsă, care picura pe foile cărții, devenite astfel un fel de pastă sub care dispărea textul. După câteva rânduri mama își făcea cruce, săruta ceaslovul și apoi își apleca de trei ori fruntea pe foaie, pe care se împregna grăsimea pielii în pete unsuroase.

O rugăciune specială, pe care o făcea mama din timp în timp, repetând-o câte de 40 de ori în 40 de zile în șir, era „Acaftistul Maicei Domnului”, scrisă într'un caiet păstrat între foile ceaslovului.

Ceaslovul cel chinuit, picurat cu ceară și pătat cu sudoarea frunții, nu-i ceaslovul rămas dela bunicul, în care sunt însemnări așa de prețioase, despre evenimentele petrecute în familia lui; data nașterii tuturor fraților lui, a copiilor lui, a morții celor trecuți întru Domnul, și câte altele. Pe acesta mama l-a păstrat neatins, și a întrebuințat un alt ceaslov, pe marginele de jos ale foilor cu o lungă inscripție, care numai în parte se poate deslega, multe cuvinte fiind tăiate când s'a legat cartea.

Cu toate că se închina cu atâta evlavie, mama nu se împăca deloc cu preoții și cu biserica. La noi în casă preotul intra numai când venia cu icoana, în Ajunul Crăciunului și al Bobotezei, iar

la biserică, mama se ducea o singură dată pe an: la Înviere, dar și atunci stătea numai până ce se făcea slujba afară, în fața bisericii, și apoi veniam cu toții acasă, unde ne aștepta masa cu multe bunătăți, la care întârziem până se lumina de ziuă.

Noi, copiii, n'am avut nicio educație religioasă. Cu grija care au purtat-o părinții, pentru noi, în privința aceasta, mă minunez că n'am ajuns niște păgâni. Eu, după câte-mi aduc aminte, m'am împărtășit o singură dată, în toată viața mea, și atunci fără să mi se fi explicat de cineva care-i rostul acestei ceremonii. Asta s'a întâmplat pe când eram în școala primară, și m'am lăsat dus de curent, fără insistența nimănui.

Mama, însă, avea credința că-i religioasă și era satisfăcută când își cetia ceaslovul, și isprăvia seria de patruzeci de acaftiste ale Maicii Domnului.

Așa religioasă cum era, credea în visuri. Sau, poate credea în visuri tocmai din pricină că era religioasă.

La câteva luni după ce l-a văzut în vis pe Racine, a venit vremea să sosesc și eu pe lume.

Era în noaptea de 18 spre 19 Februarie a anului 1864, când s'a întâmplat fericitul eveniment.

La noi acasă era un mare joc de cărți, un lanschenet pe mulți galbeni, moneda curentă pe vremurile acelea, așa cum ar fi astăzi piesa „Bună pentru un leu”, ceeace înseamnă că nu-i chiar leu.

Tatăl meu a fost un om bun, ca pâinea cea caldă, pentru toată lumea, și dacă ar fi fost cât de cât bun și pentru dânsul, ce bine mi-ar fi prins mie! Nu avea nici un cusur, dacă nu suntem de părere că sunt un fel de scădere a personalității, adică niște defecte, cele trei pasiuni pe care le avea tata: îi plăceau femeile, avea patima jocului de cărți și fuma ca un turc. Se'nțelege că nu-i displaceau petrecerile, dar petreceri între prieteni intimi, fără lăutari și cu un păhăruț de vin, la colțul mesei de cărți, fără de care nu se concepea petrecere. Îi plăcea un pahar de vin, fără să fi fost băutor de vin. Pe tata eu nu l-am văzut amețit niciodată.

În salonul îmbrobodit în nouri fumului de țigară, se juca lanschenet. Mama privia și avea grija să se servească boerilor dulceți și cafele negre. Așa, cam după miezul nopții, mama a simțit că nu i-i tocmai bine, și s'a retras. N'au trecut însă nici trei ceasuri, și pe când boerii erau mai înfierbântați în fața unei movili de galbeni, intră în salon moașa. Maria, cu un copil atunci născut, îl

așează pe movila de galbeni și zice către tata, cu graiul ei ungu-resc:

— No, să vă trăiască coconaș! —

„Coconașul” era acel anunțat de Racine și de nevasta lui; eram eu, care pentru că moașa m’a așezat cu fața în sus pe movila de galbeni li-am dus lipsa toată viața mea: i-am disprețuit din clipa nașterii.

Boerii au întrerupt lanschenetul și s’a încins o petrecere cu șampanie, de bucurie că fericitul părinte a dobândit un băiat, după două fete care, în orice căsnicie, sunt considerate pietre de moară.

Și așa s’a întâmplat cu nașterea mea, eveniment despre care se înțelege că eu nu-mi aduc aminte, și-l povestesc după cele auzite de mama.

ARTUR GOROVEI

Ein Heiligenbild, auf Glas gemalt

de Ion Pillat

Auf diesem Glas, wie eines Bergweihers Spiegel klar,
Will ich den Sternenhimmel da oben stellen dar;
Den Schnee mal ich hier unten, auch den kristall’nen Bach,
Mit Reif bedeckte Bäume, die Pfade und darnach
Den Saum der weissen Berge; und auf dem Hügel, fern,
Wie Hirten schaudernd aufschau’n zum schweifgesckmückten Stern;
Und, blauen Schatten gleichend, dort drüben, nah’am Rand,
Drei Kön’ge auf Kamelen aus feinem Morgenland;
Und in des Bildes Mitte sei dann der Stall gezeigt,
Wo sich die Reinste Jungfrau fromm über Jesum beugt,
Vergleichbar einer Weide am Bach, die reichverzweigt,
Im Spiegelbild ist über des Sternes Bild geneigt.
Ein Ochs und auch ein Esel, die vor der Krippe stehn,
Der Wunder harrend, seien im Bilde noch zu sehn;
Der Heil’ge Geist soll aber verkö’pert sein zuletzt
In einer weissen Taube, die sich aufs Schilfdach setzt.

Trad. de Artur Bosch

Pentru germanistul Alexandru Roman *)

În n-rul 117 din 28 Iunie a. c. al „Curentului literar“, închinat Bucovinei și Basarabiei, cetim un articol al d-lui I. E. Torouțiu despre „Bucovina literară“ și o pagină din „Poezii Bucovinei“, cu „Graiul părintesc“ de Constantin Morariu (paralelă la „Limba noastră“ a lui A. Mateevici, cu care începe pagina Basarabiei), cu „Cântecul plugarului“ (Boureni cu spete albe) de Vasile Bumbac, „Moartea prințului Get“ de Mircea Streinul, „Poem pentru iubirea ogoarelor“ de Iulian Vesper, „Fata Voevodului se culcă“ de E. A. Zaharia și „Pașii Domniței“ de Cristofor Vitencu.

Dar în acelaș număr ne surprinde articolul „Ionel Calinciuc, poet bucovinean“ semnat de — d. Alexandru Roman, semnătură improprie, articolul nefiind decât un rezumat — nemărturisit — al conferinței - necrolog, ținută la Universitatea din Cernăuți în 23 Nov. 1934 de prof. Victor Morariu și publicată în „Revista germaniștilor români“ (1935). Și fiindcă d. Roman ia ce nu-i al său, i se 'ntâmplă să și greșească: vorbind de Anicuța, eroina poemei „Fata Morgana“, o face „fata lui Moș Grigore Vindereu din Suceava“, un adevărat „Barbu Lăutaru al Bucovinei“, nebagând de seamă că Grigore Vindereu e vestitul lăutar al Sucevei, mort la 1885, pe când acțiunea poemei romantice a lui Calinciuc se petrece în vechea Suceavă voevodală, iar omonimul Grigore nu are decât rostul unui oinagiu postum, adus marelui scripcar, pe care poetul îl admirase, ca și toată generația sa. Dar d. Roman încearcă totuși un sentiment de jenă față de autorul expropriat și trecut sub tăcere și crede deci că poate s'o dreagă în acest pasaj final: „Cu drept cuvânt în (în loc de îl) numește d. Prof. dr. Victor Morariu — distinsul germanist, a cărui inimă tresaltă acum de bucurie la gândul iubitului său Cernăuți pe care-l dorește liberat“. Pasajul a ieșit ciuntit la tipar și trebuie completat: „...îl numește... un *Chamisso* al Românilor“, căci așa zice titlul conferinței cu pricina. Iar „distinsul“ germanist V. M. nu se poate arăta prea încântat de procedeul, nu prea distins, al d-lui Roman, oricât îi apreciază de altcum activitatea germanistică și literară. **V. M.**

*) Adresând această punere la punct și redacției „Curentului literar“, ni s'a răspuns în nr. 119 cu o lămurire care reduce incidentul „la o greșeală de paginatie“, deci un simplu accident tipografic....

Cu tine, doar cu tine...

Mi-s gândurile toate un sbor de licurici;
Le-anin așa în hora mărunță - unui vers,
Căci vreau să prind într'insul elasticul tău mers,
Sclipirea aurie a ochilor tăi mici

Lăbuța înspre mine șireată ți-o ridici;
În pași de balerină faci salturi și te-alinți..
În nopți târzii pe șoareci tu știi să-i scoți din minți
Când îți admiră gâtul cu-albastrele panglici.

Privești ca 'ntr'o fântână adesea 'n ochii mei
Și 'ncepi un-cântec dulce cu torsu-ți argintiu..
Pricepi și tu, se vede, ce jale e în ei
De-mi mângâi nostalgia torcând până târziu.

La geamul nostru viața obloanele și-a tras
Cu tine, doar cu tine, din vreme mă desprind..
În crângul tinereții, tot singure-am rămas
Cununile de visuri spre îngeri să le 'ntind!

..Și-aprinde lin lumina, luceafărul de sus..
Se 'ntind aripi de liniști în casa noastră mică..
O candelă se roagă icoanei lui Isus,
Și-adorm sub raza lunii o fată și-o pisică!...

Elvira Zamfirescu

Trei scrisori ale lui Duiliu Zamfirescu

I.

Din bunăvoința familiei Poetului, de obârșie focșăneană, și'n special a nepoatei lui, D-ra Marieta Slăvescu, publicăm aceste trei inedite dintre cari două datează de peste jumătate de veac.

Documente din cari se desprinde aceeași distincție aristocratică, preocupare de protocolară formă; dar și acelaș duios suflet iubitor de ai săi, stăpânit de grijile vieții cari apasă cu aceeași greutate și pe răsfățații muzelor, de talia lui Duiliu Zamfirescu.

Două din aceste scrisori sunt adresate dela Roma tatălui său

la Focșani; una Doamnei Marcela Zamfirescu, sora scriitorului cu care dânsul a susținut o întinsă corespondență.

Focșani 15 Iunie 1941

I. M. Dimitrescu

II.

Roma, 12 Iunie 1888

LEGATION
DE
ROUMANIE

TATĂ,

Am primit dureroasa știre de câteva zile, și nu ți-am răspuns imediat fiindcă ți-aș fi scris lucruri triste. Străinătatea prin ea însăși îți ține sufletul într'o stare anormală; dacă mai adaugi și astfel de cauze, ajungi de nu mai ești om întreg.

Săraca Lina ¹⁾! Mult a mai trecut singură și fără noroc în lumea asta.

Eri am avut un fel de înștiințare nervoasă, care cu o seară înainte m'a făcut să plâng. De vreo câteva zile mă simțeam urmărit de nemulțumire și de urât, și mă luptam, alergam la grădină, la comedii, spre a nu mă lăsa să mă birue această formă obositoare de nostalgie — până în sfârșit cu o seară înainte de a primi scrisoarea d-tale m'a prins, și ca un copil orfan m'am supus împrejurărilor și am plâns. Sunt în lume mai multe lacrimi ascunse de cât ne închipuim.

În sfârșit ce să mai lungim vorba. Durerea este a oamenilor, și parcă cu cât o simți mai adevărat, cu atâta ți-e mai greu s'o spui.

Vă rog să-mi trimiteți un portret bun al ei, ca să-l păstrez eu și ca să-l văd dacă n'oi putea găsi vreun graveur de cameo mai efin care să i-l sape în onyx. Am încercat pe la cei mai buni, și mi-au cerut niște prețuri nebune: de mărimea unei broși 1300 frs., de mărimea unui medalion 450, etc. Ași fi voit măcar în cochilie

1) Elena Simionescu-Râmniceanu, Doamnă de mare distincție sufletească, cultă, muzicantă, în casa căreia se aduna lumea cea mai aleasă din Focșani și chiar din capitală, unde se discuta literatură și se făcea muzică. Se crede că aceasta e aceea pe care Duiliu Zamfirescu a idealizat-o în plămuirea *Sășei*.

să-l fac, pentru Duduța ²⁾ și copiii ei. Și aceasta e scump. Dar tot trimiteți-mi un portret.

Cu casa m'am instalat pe Via Sistina N. 143, aproape de Pincio la etajul al 3-a. Mă ține cam 100 frs. cu serviciu și am două odăițe curățele. De legație e cam departe, dar e casă sănătoasă. Etajele și palatele în târgu ăsta sunt ca ciupercile, multe, mari și scumpe. Când voi fi mai limpede la minte vă voi scrie despre Roma mai mult. La început de tot mi-a făcut o impresie foarte proastă, fiindcă veneam dela Florența și dela Venezia care e un vis pe pământ; încetul cu încetul însă mă dedau și văd că sunt lucruri minunate: antichitatea e bătrână, se ține în băț, dar câtă se ține e un colos incomparabil de mândru și de falnic; renașterea și papalitatea stă toată în picioare, dar aici nu are splendoarea liniștită și genială a Veneției, — nu-i nimic în Roma care să se poată asemena cu liniștea caldă a palatului Ducal și chiar Vaticanul e mai prejos de San Marco.

Ieri am fost la Coliseu și apoi la Santa Maria Maggiore. De cel de 'ntâi vă voi scrie altă dată.

De abia ieri am primit paralele.

Scriți-mi mai des. Marcela ³⁾ o rog să nu mă uite din condei și să-mi comunice adresa lui Alexandru ⁴⁾.

Sărutări dela înstrăinatul fiu

Duiliu Zamfirescu

LEGATION
DE ROUMANIE
EN ITALIE

Roma 10 Iuliu 1890

TATĂ,

Eu nu v'am scris cam de mult dar am scris Hennrietei ⁵⁾, Marcellei și prin urmare aveți noutăți despre noi.

După cum știți, suntem instalați la țară în Umbria, lângă orașul Orvieto, la o oră cu trăsura de stația drumului de fer. Localitatea e destul de frumoasă, țeranii buni, umbră de castani câtă poțesteți, villa spațioasă, — dar singurătate de țară, și admir pe femeia mea, care stă fără să murmure, cu fetița și guvernanta

2) Fica Elenei Simionescu-R., mai târziu soția ministrului plenipotențiar Mihail Păcleanu.

3) Sora. 4) Fratele poetului, fost ofițer superior în artilerie.

5) Soția poetului, de origine italiană, născută Allievi.

Câteodată când urc dealul, singur în trăsură, mă prind gânduri de soarta oamenilor; unde te aruncă împrejurările!... Ce am eu de comun cu munții ăștia, afară de cât pe moș Trajan; dar pentru a merge la origina istorică îți trebuie o efortare de minte, iar eu vorbesc de impresie momentană și locală: totul îmi e străin. Și cu toate astea, dacă mi-ar zice cineva că sunt liber să plec unde vreau, n'ași pleca, fiindcă aș vrea să văd natura, mama me mare. Necunoscutul care vine spre mine, prost și neputincios, mă interesează pentru moment mai mult de cât orice, iar mama lui continuă a fi aceeași ființă simplă, bună, inteligentă. Bătrânul ⁶⁾ de asemeni e om serios și înțelept ce mi s'a părut încă dela început. Mă înconjură de atențiuni delicate: nu mă duc și nu mă întorc niciodată dela gară fără ca trăsura și feciorul să nu mă aștepte. Adesea vine chiar el. La masă, la plimbare, acelaș lucru. Și eu, mai cu seamă de când sunt singur cu el la Roma, am prins o adevărată afecțiune pentru acest bătrân, demn și bun.... Căci dacă n'ar fi așa, ce m'ași face eu cu o cheltuială de aproape două mii de franci pe lună, în timp de 5 luni și jumătate?... căci Henrieta trebuie să stea la Villa Napoleoni până la 15 Noembrie. Ministru Plagino a prins mare dragoste de bătrân. El pleacă astăzi, și înainte de a pleca a venit să vadă pe papa Allievi. I-a dat asigurări că va vorbi Regelui când va veni în țară, în termeni călduroși de noul nostru menaj...

Primul secretar a venit, cu femeia lui. E o nenorocire, fiindcă mă privează de 2500 frs. pe lunile de concediu; dar ce-i de făcut? E în dreptul lui. Iar bine că e om cum se cade.

Maiorescu și Negruzzi trebuiau să vie în Nordul Italiei, la Aosta și Covvemayer, partea italiană din Mont Blanc. Pe la 10 August trebuia să mă duc la Lugano spre a ne întâlni și de acolo să mergem în valea d'Aosta. Dar planul a rămas baltă din cauza fricei de choleră. Așa că ieri Maiorescu mi-a scris o lungă scrisoare, spunându-mi că el și femeia sa se duc în Norvegia, la capul de Nord, spre a vedea aurora boreală, și mă îndeamnă cu insistență să mă duc și eu. La care am răspuns că nu se poate....

De 5 zile sunt în Roma. După plecarea Ministrului voui sta încă 2 zile, spre a pune totul în regulă, și apoi mă duc la Orvieto. Perticari se duce și el la Castellammare, unde își va primi corespondența și o va lucra-o singur, afară de cazuri excepționale, în

6) Socrul Allievi.

cari îmi va scrie mie, ca mai vecin de Roma, să viu la Legațiune. De altminteri pe vară e treabă puțină.

Rog pe Fritz ⁷⁾ să-mi spue cum stăm cu daravelele noastre. O să fiu silit să trimit mai câte puțin decât speram, dar tot voi trimite.

Mai scrie-mi și dumneta de cele ce mai faci și cum o mai duci. Vă îmbrățișez cu dragoste.

Duiliu Zamfirescu

GRAND HOTEL DU BOULEVARD
LUCIEN BERTOLA-BUCAREST

București 29 Ianuarie 1913

Dragă Marcico ⁸⁾,

Aseară, luni piesa mea a avut un succes adevărat, cu un public în delir și cu aclamațiuni pentru autor. Cu toate astea; bănește, lasă de dorit și fiindcă alte piese produc mai bine, e posibil să fie scoasă de pe afiș, cel puțin deocamdată.

Las scrisoarea deschisă până la orele 4, când voi vedea pe Davila, — ca să știu ce să-ți spun ¹⁰⁾.

Reiau scrisoarea spre a-ți adăugi că săptămâna asta nu se mai joacă Poezia Depărtării. Când voi veni acasă (la Focșani), îți voi spune ziua pentru care a fost fixată, săptămâna viitoare.

Rămân în București până Vineri seara. Am o mulțime de chestiuni de ale Comisiei ¹¹⁾ la Ministerul de Externe, la Domenii, la Direcția serviciului sanitar. Afară de asta, Vineri fiind 1 Februarie, am trebă cu Banca Marmarosch.

Te sărut

Al tău

Duizza

E probabil că voi veni Sâmbătă cu Berlinul, voi dejuna acasă, iar la 4 cu trenul vom merge la Odobești.

E probabil că se fixează data de Marți 12 Februarie; *inse-rată* în matineu poate să treacă mai curând.

7) Frederic Remer, farmacist la Focșani, cumnatul lui D. Zamfirescu.

8) Sora Marcela.

10) Autorul suspendă scrisoarea și în continuare scrie cu altă cerneală.

11) Comisia Dunăreană în care D. Z. era reprezentantul României.

V. Bogrea, profesor la Piatra-Neamț

Neuitatul și mult regretatul Vasile Bogrea, care a ilustrat așa de luminos — și așa de scurt timp! — catedra de filologie clasică a Universității din Cluj, și-a început cariera didactică la liceul de băieți „Petru-Rareș“ din Piatra-Neamț, ca profesor de limbă română, limbă franceză și filosofie.

Dar, deși a contat printre profesorii acestui liceu timp de patru ani, Vasile Bogrea n'a funcționat *efectiv* la catedră decât dela 5 Februarie 1913 până la 31 Mai al aceluiași an. Tot restul timpului a fost — fie detașat la liceul internat din Iași, fie în concediu pentru continuarea studiilor în străinătate.

Dăm publicității câteva acte referitoare la începutul carierei didactice a lui V. Bogrea — acte pe care le-am extras din Arhiva liceului Nemțean. Aceasta cu atât mai vârtos, cu cât între hârtii se află și o frumoasă autografă, reprezentând *jurământul* lui.

Iată-le aceste acte: La 31 August 1909, s'a primit la cancelaria liceului din Piatra, ordinul „Ministerului Instrucțiunii și al Cultelor“, Nr. 57.248. cu următorul cuprins:

Avem onoare a vă face cunoscut că Ministerul, în conformitate cu al. IV de sub art. 33 din legea asupra învățământului secundar și superior, a numit pe ziua de 1 Septembrie 1909, pe d-l Bogrea Vasile, profesor cu titlul provizoriu în acel oraș, având a predă, la liceu, limbă română clasele III^a, IV^a, plus limba franceză — clasele I^a, III^a, total 12 ore. Director ss) Ionescu.

La 1 Sept. 1909 s'a făcut deschiderea cursurilor. Tânărul profesor — care avea să devină „un om cum poate niciodată nu vom mai avea unul“ (N. Iorga în necrologul din 15 Nov. 1926) — era prezent la școală. Cu această ocazie, l-am găsit semnat în procesul verbal din acea zi, al profesorilor liceului; iscălitură fină, simplă — mai la urmă; deasemenea, l-am mai găsit iscălind o „foaie de jurământ“, pe care a scris-o în întregime, singur, cu o caligrafie și o claritate vrednică de invidiat. Iată cuprinsul:

Jurământ.

Jur în numele lui Dumnezeu și declar pe onoarea și conștiința mea. Credință Majestății Sale Carol I, Regele României și Constituției Țării mele;

De a împlini cu sfințenie datorile ce-mi impune funcția mea de profesor, de a aplica legile și de a mă conforma lor întru toate și pentru toți:

Fără ură, fără favoare, fără pasiune și fără niciun interes direct sau indirect.

Așa să-mi ajute Dumnezeu!

V. Bogrea

Acest jurământ a fost depus înaintea noastră, adică 1-iu Sept 1909.
Director ss) M. Stamatin.

Preotul asistent.....

Bogrea, însă nu avea să rămână la Piatra.

La 8 Sept. 1909, direcția liceului primește dela Minister ordinul nr. 59.236, cu următorul cuprins:

„Avem onoare a vă aduce la cunoștință că d-l Vasile Bogrea, profesor titular la acel liceu, a fost detașat pe ziua de 1 Septembrie a. c., în orașul Iași, la liceul internat, la orele de limba română ale d-lui G. Ibrăileanu, în concediu.

Director, N. Dumitrașcu.

Cine putea să suplinească mai bine la Iași, o catedră de limba română rămasă liberă la un liceu cu renume, decât V. Bogrea!

Catedra dela Piatra a lăsat-o în seama unui suplinitor, pe care Ministerul îl aprobă cu ordinul nr. 63.266 din 5 Oct. 1909:

Se numește, pe ziua de 1 Octombrie 1909, pe d-l Tomida, profesor la orele d-lui V. Bogrea, detașat la Iași, însă pe răspunderea titularului în ce privește calitățile didactice ale suplinitorului propus de d-sa.

Dar nici la Iași se pare că Bogrea n'a funcționat mult căci iată ce cuprinde ordinul ministerial nr. 6297 din 4 Febr 1910, trimis la Piatra-Neamț:

Avem onoare a vă face cunoscut că în vederea cererii înregistrată sub nr. 6297/a. c., Ministerul a acordat d-lui V. Bogrea, profesor la acel liceu, detașat la liceul internat din Iași, concediu pe timp de trei ani, cu începere dela Februarie 1911, pentru continuare de studii în străinătate.

În acest timp va fi suplinît de d-l T. Tonida, actulul suplinitor. Director, C. G. Ionescu.

La Iași, V. Bogrea a mai fost numit însă și subdirector al liceului internat — aceasta, desigur, pentru a i se da un ajutor bănesc mai important — salariul său dela catedră fiind numai de 360 lei brutto, din care însă numai 20% — spre a-și putea continua studiile în străinătate. Iată cuprinsul ordinului nr. 14642 din 20 Martie 1910 din care deducem acest lucru:

Înaintându-se alăturat ordonanța nr. 29173, pentru plata personalului acelui liceu, pe luna Martie a. c., avem onoare a vă face cunoscut că d-l profesor V. Bogrea contează tot ca detașat la Iași.

D-sa, avându-și calitatea de subdirector la liceul internat Iași, dacă

nu ar fi detașat n'ar putea avea această însărcinare, căci legea nu permite ca aceeaș persoană să aibă două funcții în două orașe deosebite, Director, Const. G. Ionescu.

În următorul an școlar 1910—1911, compunerea catedrei a rămas aceeași, arătată prin ordinul nr. 57247/909. În 1911—1912, catedra e alcătuită din: l. română I⁴, II³, l. franceză I³, III² și filosofie VII², VIII² — total 16 ore. Iar în 1912—1913, catedra cuprindea: l. română III³, VIII³, l. franceză II², III³, filosofia VII², VIII² — total 15 ore pe săptămână.

În acest an școlar, salariul era de 420 lei brutto, lunar, iar catedra a fost suplinită, în continuare, tot de T. Tomida, însă numai până la 5 Faur 1913, când în condica de prezență apare, înscălitura lui Bogrea, proaspăt întors din străinătate.

Am cercetat condica de prezență până la sfârșit, spre a vedea ce subiecte mai interesante a notat Bogrea. La l. franceză, în afară de titlurile din manual, însemna adesea: lectură, conversație, exerciții gramaticale, dictare etc... asemenea și la limba română — la clasele mici. La clasa VIII-a însă găsim subiecte ca acestea: Grafia cirilică la Români, Psaltirea Scheiană, Literatura religioasă—caracterizare, Citire și interpretare de texte vechi, Miron Costin, Ion Neculcea, D. Cantemir, Literatura poporană, Lirismul filosofic etc. La filosofie găsim: Sentimentele estetice, Paralelism psihofizic, Sentimentul religios, Teoria cunoașterii, etc... Alteori notează: Discuții libere între elevi. E deosebit de interesant lucrul acesta, căci înțelegem că Bogrea îi pune pe elevi să discute liber probleme de filosofie, spre a-și putea forma ei singuri o gândire logică și o înțelegere a teoriilor mai însemnate.

De câteva ori l-am găsit pe Bogrea suplinindu-și colegii: pe cel de l. germană, pe cel de l. latină sau pe cel de religie — unde notează că a făcut cu elevii lecții despre „Pactul confesional dela 1700“.

La 13 Faur 1913, la o lecție de l. română în clasa III-a. V. Bogrea a fost asistat de un inspector, al cărui nume nu l-am putut descifra.

În anul următor școala s'a început târziu. Pe Bogrea îl mai găsim semnat într'o convocare dela 14 Oct. 1913, venit probabil la Piatra să-și examineze elevii corigenți. Pe data de 15 Oct. 1913, a obținut transferarea la Iași, prin ordinul nr. 81.370 din 25 Oct. 1913, al cărui cuprins îl redăm:

Avem onoare a vă face cunoscut că d-l V. Bogrea, profesor la acel liceu se transferă pe ziua de 15 Octomvrie 1913, în învățământul secundar al băieților din orașul Iași, având a preda limba română și franceză, la liceul național din Iași. Director, N. Dumitrescu.

În scurtul timp cât a stat în orașul Piatra, Bogrea a lăsat totuși neuitate impresii în amintirea câtorva prieteni — cari vorbesc de el cu admirație și respect.

Constantin Turcu

Pentru Teodor V. Ștefanelli

Se împliniau deunăzi 21 ani dela moartea lui T. V. Ștefanelli, uitatul cărturar și naționalist bucovinean (născut la Siret, în 1849).

Vara trecută, după urgia năpustită și asupra Bucovinei, urcam încet strada Rădășeni din Folticeni, stradă făcând parte din bogăția sufletului românesc prin Creangă și Sadoveanu care i-au călcat țărâna.

Pe Rădășeni a trăit vremuri de bejenie și a murit T. V. Ștefanelli, iar amintirea ce-o desprindeam din ceață, ca o melodie îndepărtată, nu era la întâmplare: cu 20 de ani în urmă el purcesese în cele veșnice.

Îl văd aievea pe bătrâiorul solemn, nins la cap, coborînd molcom strada Rădășeni în anii cât se adăpostise la Folticeni, fugit din Bucovina sângerată de războiul cel mare. Cât de intens își trăia drama interioară, am putut observa și eu, liceanul nevrâstnic de pe atunci. Având legături familiare în țirgul lui Sadoveanu și Gorovei, Ștefanelli își oprise acolo pribegia, iar popasul său în ulița vestită, iarăși parcă fusese poruncit de puteri nevăzute.

Ștefanelli, prietenul lui Eminescu, vajnic luptător naționalist în Bucovina, membru al Academiei Române, unul dintre fondatorii „Arboroasei“, fost elev al lui Aron Pumnul la Cernăuți, autorul celebrului *memoriu* pentru apărarea cauzei bisericii românești, act prezentat apoi împăratului la Viena, emeritul cercetător de documente, înaltul magistrat austriac și ostracizatul de mai târziu al monarhiei bicefale —, astfel mi-a fost dat să aflu despre bătrânul trist și îngândurat asupra căruia

îmi opriam ochii, prin geamurile mari ale unei farmacii unde obișnuia să stea la taclale cu alți pribegi și prieteni, între cari Eugen Lovinescu.

Am avut și eu prilejul să fiu prezentat lui Ștefanelli, rămânându-mi neștearsă până astăzi desăvârșita lui amabilitate, deși prea puține vorbe mi-a fost dat a-i așcul a. Întrupa pentru mine, din tot ce auzisem despre dânsul minunea strânsei prietenii cu Eminescu și trăiam acele zile de groază ale lui 1917 sub vraja versurilor din ediția lui A. C. Cuza. Aș fi fost fericit să găsesc *Amintiri despre Eminescu* ale lui Ștefanelli, dar tot ce-am putut căpăta în oraș a fost doar *Stălpul lui Mihail Racoviță*, un caiet cu scoarțe roșii tipărit de Academie, găsit uitat în rafturile librarului Șaraga.

Parte din pribegie și-o mai trăi la Dolhasca, pe Siret, nu departe de Folticeni, la altă rudă, întorcându-se în Bucovina lui iubită după Unire, iar destinul i-a hărăzit să închidă ochii tot la Folticeni, în casa din strada Rădășeni, în vara anului 1920.

Cărturarul și patriotul care suferise într'o aristocratică discreție, cu nezdruccinată credință în izbândă, își sfârșise sbuciumul pământesc. L-am văzut în biserica „Adormirea“, ctitoria lui Mihai Gane, strămoșul scriitorului atât de iubitor al meleagurilor moldovenești. Artur Gorovei în numele Academiei, rosti cuvântul de despărțire, arătând rodnică și trudnică viață a unuia dintre cei mai prețioși păstrători ai trecutului nostru. Mai rețin câteva glasuri venite din Bucovina să aducă marelui luptător prinosul recunoștinței.

Zădarnic am căutat la cimitirul Tâmpeschi — din Folticeni — mormântul lui Ștefanelli. Paznicii nu mai știau rosturile celor dați gliei acum 20 de ani. Mulțumită întâmplării am aflat unde odihnește în pace prietenul bun al lui Eminescu, dar nu-i acolo nici cruce, nici piatră amintitoare lăcașului lui de veci. Nu i-a fost dat lui Ștefanelli, pentru tot ce a înfăptuit în viață, decât uitare...

Înșir aceste rânduri, evocându-mi de demult surâsul fin și mâna întinsă cu atâta cordialitate timidului licean, care, în vremuri de restriște cronicărească, privia cu toată cuvenita admirație la tovarășul....*Luceafărului*....

Aurel George Stino

Alecu Russu, proprietar al moșiei Tețcani

(Sfârșit)

Din cauza celor 9.000 galbeni datorați lui Cihac « se ceru ștergerea lui din listele electorale în care fusese trecut ca proprietar de moșii » spune Iorga¹⁾. În adevăr, între dispozițiile firmanului de convocare a divanului ad-hoc era și aceea care prevedea ²⁾ ca numărul de fâlcii cerut spre a fi alegător să fie liber de ipotecă, fapt pe care caimacanul Vogoride îl speculează pentru a respinge « cu toptanul » din înscrierea în liste pe toți cei « cunoscuți sau bănuți de unioniști ». Și, desigur, Russu era un înflăcărat adept al Unirii.

La 21 Mai 1857, Minist. de Interne cere Administrației de Roman lista proprietarilor mari din ținut, care au proprietăți ipotecate, în cazul vreunei reclamații ce s'ar ivi între timp. Între aceștia îl găsim³⁾ și pe Russu la Nr. 3, unde, la observații, e scris: « După lista Divanului (moșia), ipotecată pentru 9.000 ± către Pahr. Alecu Cihac », precum și pe Alecsandri, care, după cerere, — « s'au trecut în lista proprietarilor dela Bacău ».

Din această cauză, numele lui nu-i menționat în primele liste⁴⁾ publicate. Alegerile fiind casate, listele⁵⁾ se revizuesc și Russu e trecut în fruntea marilor proprietari din ținut, putând, astfel, să ia parte la alegerile din 30 Aug. 1857. Îl aflăm și'n listele ⁶⁾ alegătorilor « primari », care trebuiau să participe la alegerea deputaților ce aveau să desemneze pe viitorul Domn al țării.

1. D-lui Alecu Russu, 700 galb. venit, moșia Tețcani. Vedem, deci că nu cunoaștem decât superficial activitatea lui politică în această epocă hotărâtoare pentru viitorul principatelor⁷⁾. Și, desigur, trebuie să fi avut una și să fi luptat, din răspuțeri, la cot cu ceilalți naționa-

1) Ist. lit. rom. în veacul XIX vol. III, 1909, p. 180.

2) Xenopol, *Istoria Românilor*, XII, p. 256.

3) „Buletinul Oficial“, dos. din 1857, Prefect Roman, p. 198 și 200.

4) „Buletinul Oficial ecstraordinar...“ nr. 2, p. 7, 31 Mai 1857.

5) „Bulet. Oficial ecstr.“, nr. 14, p. 58, 1857,

6) „Monit. Oficial“, nr. 8, din 5 Dec. 1858, Iași; publ. și în *Acte și doc. rel. la Renașt. României*, VII. p. 992. Vorn. V. Alecsandri candidează la alegătorii „directi din distric“, în două locuri: la Mircești (venit 3000 lei anual) și la Pătrășcani—Bacău.

7) Dl. Haneș, A. Russo, *Scrieri* 1909, p. XVII, nota 1, informat de Edg. Th. Aslan — scrie: „Și ministru de culte sub căimăcăniă lui Balș ? “ — Între 1852-7, când Balș e caimacan, n'am găsit în nici un dosar, din cele

liști, pentru realizarea unor idei atât de scumpe lor. Nu știm dacă a fost ales.

* * *

Iată o parte din creditorii lui Russu⁸⁾ și sumele datorate, așa cum se vede din referatul Judecătoriei Iași, — Secția II-a, 3 Februarie 1860:

A. Cihac — 9275 galb, 36 lei, 36 parale, 2 bani, capete și dobânzi; — Iancu Docar — 1800 galb, împreună cu A ecu Aslan; — 10.000 lei garanția dată către un subprefect; — B. Națională — 8171 galb., 25 parale; — O. M. Finkenstein — 3188 galb.; — Roza Herman — 360 galb.; — Ruxanda Ventura — 1500 galb.; — Bancherii Vitner și Reischer — 260 galb.; — Avram Candel — 925 galb.; — Isac Șor — 600 galb.; — Temistocli Bastachi — 1010 galb.; — Paulina Șiching — 300 galb.; — Emilia Cihac — 509 galb.; — Iordachi Hermeziu — 1000 galb.; — Orfanii răpos. Maria Rusu — 1698 galb., 5313 lei, 20 parale.

Aceste datorii — în sumă de 21.339 galb., 15.338 lei și 20 parale — sunt recomandate de Vornicia de Aprozi și Judecătorie și în ele nu intră datoria către Cihac și cei 7.000 galb. ai lui Sigara.

Totalul⁹⁾ datoriilor ivite se ridică la suma de 30.969 galb., 22.862 lei, 30 parale și 6.992..., fără dobânzi și fără datoria către Cihac.

Averea mișcătoare de pe moșia Tețcani a fost evaluată la 61.878 lei și 24 parale.

Și prietenului său Alecsandri i-a rămas dator cu o parte din câștiul moșiei Mircești, pe care a ținut-o în arendă între anii 1855—1858. În dosarul *Creditorii iviți asupra D-lui Aga Alecu Russu*, îl găsim și pe poetul nostru, cu 870 galb., pe lângă alții ca: Stavarachi Cheorighiu = 30 galb. și 15 lei; Mihalachi Dimitrescu = 82¹/₂ galb. și Medelnicerul Panaite Bostan = 90 galbeni.

Alecsandri își reclamă dreptul prin două petiții adresate Prefecturii de Roman.

Onorabilei Prefecturi a Ținutului Roman

La adresa acestii onorabile Prefecturi din 4 Decemurie, No. 17922,

cercetate de noi, vreo urmă de trecerea lui Russu pe la acest Minister, care să confirme această bănuială, care, credem, nu corespunde realității.

8) O listă a lor, așa cum am găsit-o în „Bulet. Oficial“, nr. 67 din 20 Aug. 1859, am publicat-o în „Făt-Frumos“, nr. 1, p. 38, 1940. Vezi și A. Russo, *Scrieri*, 1908, p. 367.

9) Dos. din 1859: *Vânzarea Moșiei Tețcani* —, Tribun.- Roman,

prin care mi se cere titlul în puterea căruie reclam din averea reposatului Alecu Russo, fostul posesor a moșiei mele Mircești, soma de 800, ±, am onor a respunde :

1 Că soma ce reclam este de 800 ± adică

750 ± câștiul sf. Dimitri 1858

720 ± remașița din câștiul sf. Dimitri aceluiași an.

870 ±

2 — Că titlul meu cel mai valabil este contractul imposeserii adică opt sute șente zeci galbini moșiei mele pe trei ani, de la sf : Dimitri 1835, până la sf: Dimitri 1858 cu prețu de 1500 ± pe an; ear dovezile ce potu giustifica reclamația mea, sânt chiar adiverințele mele de priimii ea câșticurilor pe doi ani și giumatate, carele trebuie să se afle între hârțiile reposatului Alecu Russo.

În sfârșit, că atât contractul pomenit, cât și un ravașu a fostului meu posesor cătră vataful său, anumi Stavaraki, prin care îi poroncește se'mi numere soma de 120: galbini ca remășiță din câștiul sf: Georgi 1858, se află încredințate fratelui meu, Maiorul Iancu Alecsandri, în Iassi.

Rog dar pe onorabila Prefectură se binevoiască a se adresa la Domnul Maior, în lipsa mea din țeară, pentru toate lămuririle de care ar avea trebuință, spre a mi se face indestulare cât mai curând.

București 30 Decemvrie 1959

V. Alecsandri

București 15 Fevruarie 1860

Onorabilei Prefecturi de Roman

La adresa acelei onorabilei Prefecturi din 11 Genar sub No. 427 vin a o ruga se binevoiască a încredința fratelui meu Dl. Maior Iancu Alecsandri soma provenită din vânzarea productelor reposatului Alecu Ruso(sic) depe moșia Mircești, până la concurenza somei ce am a lua pe câștiul celde pe urmă a posesiei, etc.

Fratele meu este imputernicit a da adiverința¹⁾ de priimire în locul meu.

V. Alecsandri

Făcând parte din categoria a II-a a creditorilor, Alecsandri n'a fost satisfăcut.

NEC. STEȚCU

1) Vezi dos.: Creditorii iviți asupra D-lui aga Alecu Rusu. Din prima petiție se vede că moșia a fost arendată pe 3 ani iar nu 2 ani, cum afirma Ichim, op. cit., p. 10.

De-ale noastre ¹⁾

Dela gospodina Ileana Burac, născ. Ioachimciuc, de 40 ani, știutoare de carte, din Mitocul Dragomirnei (Jud. Suceava), auzit în 15 Aug. 1940: „Pân'nu tună, nu-i adună; până nu tră-snește, nu-i întâlnește“.

Dela colegul Vichentie Jemna (Balaceana, jud. Suceava), auzit pe vremuri: „Nu ți-ai schimba rostu, cu cănele nostru?“ — sarjă ironică pentru cine nu prea știe cânta.

Dela d. director Ștefan Pavelescu (Suceava), auzite dela tatăl d-sale, badea Gh. Pavelescu din Stupca (v. „Făt-frumos“ 1939, 104): „Mult mai mănâncă *uliturile* (= galițe'le, orătâniile) iestea, mânca-le-ar oala să le mănânce!“ — „O ieu *tupilici* de-acasă și tunde-o la hapuc pe toloacă!“ — „Să nu mai mergi *altu*!“ (= altădată). — „I-am dat o *refenă* de credeai c'atunci îi mire!“ — „Multe palôcii (glume, polojanii) mai știe, bată-l să-l bată!“ — „De unde *temnița* să mai scot atâția bani, păcatele mele!“ — „doar nu s'o stricat de cap și-amu vorbește 'ntr'*airlea* (*airlea* = aiurea)?!“ — „Eu, unde eram mai mic, o pus *gabja* pe mine“ (= m'o găbuit, m'o prins) — Frază remarcabilă și prin plastica ei discontinuitate sintactică (nu: *pe mine*,... o pus *gabja*, — ci: *eu*,... o pus *g...*!), pentru care procedeu sintactic vezi Leca Morariu, *Graiul viu — corectiv stilistic* 1940.

Dela prietenul Ion M. Dimitrescu (Focșani): „Hanu lu Țiroiu, *dejugătoarea* Vrancei“ (= locul unde desjugă și poposes: Vrâncenii). „*Săritoare*“ (= cascadă). — „*Tălică* (d-ta, mătalută), ce mai faci?“ Așadar deminutivarea unui pronume (cf. *atâtica*)!

Dela un precupeț bucureștean: „Fugi încolo, cioară! Mă miram eu ce tot *ga a-gara, gara-gara*“ (= ce mă tot lua cu vorba, cu șosele și momelile) — auzit în 14 Iulie 1941.

Întregiri: *Pancovele* din „Făt-frumos“ 1938, 181 — atestate și la Ion Codru-Drăgușanu (*Peregrinulu transilvanu...* 1365, 139): „și în adevăr a doua zi părea(u) că-s *pancove*“. — Semantica locuției *fraged la gură* („Făt-frumos“ 1940, 91) la Ion Ciocârlan, *Du-te, dor...* 350: „iar femeile, cum sunt ele *fragede la gură*, iscodiau vorba de bucurie“.

Leca Morariu

Otitorii și adăugătorii noștri

D-l General Nic. Sc. Negreanu: 300 lei; d-nii prof. univ. Dr. Erast Diti Tarangul și prof. George Voevidca: à 200 lei; d-nii Ion Ciocârlan, Victor P. Costa, I. M. Dimitrescu și Paul Florențiu și d-ra Mariana Șerban: câte 100 lei. — Vivant sequentes!

1) Cf. „Făt-frumos“ 1940, 91.

Vitrina cărții

Dr. Șerban Lungu, *Educația națiunii*, Sibiu 1940. — O veche zicală afirmă că aproape totdeauna se vorbește mai mult despre lucruri cari se înțeleg mai puțin sau al căror sens e lipsit de o necesară precizie. Așa s'a întâmplat și cu problemele pedagogice sau educative, fie că priviau individul singular, fie că se referiau la grupuri bine distincte, începând dela categorii sociale și ajungând până la națiuni sau grupuri de popoare. Fluvii de cerneală s'au revărsat discutându-se asemenea probleme, fel de fel de sisteme s'au preconizat și aplicat, iar când asemenea gânduri erau dublate și de o anumită filantropie, mai mult sau mai puțin sinceră, atunci acțiunea ce tindea la realizarea unor asemenea înfăptuiri a devenit adevărată cruciadă, cu armate și comandamente stabilite după cele mai moderne înfăptuiri strategice. Lumea a auzit și aude vânturându-se într'una o terminologie creiată după fel de fel de șabloane pedagogice, filozofice, sociologice, economice și a așteptat și aici, ca și în domeniul economic propriu-zis, realizarea minunilor ce-au întârziat totuși să se înfăptuiască, rămânând mai departe în aceeași chinuitoare suferință.

Încrezător peste măsură în puterile și supremația rațiunii, omul modern și contemporan socotește că natura, nepătrunsă încă în tainele ei adânci și misterioase, poate fi violentată și abătută din mersul ei, supunându-se tuturor ficțiunilor cugetării noastre abstracte; de aici risipă de energie, planurile zădarnice neînăptuite, cu tot cortegiul lor de amărăciuni și deziluzii.

Idealismul filozofic ce-a urmat după Kant, reprezentat mai cu seamă prin Fichte, Schelling și Hegel, întemeiat mai mult pe un optimism exagerat, a fost pricina a fel de fel de sisteme filozofice ce stau la temelia tuturor „ismelor” moderne și contemporane și cari, disprețuind ordinea naturală și de nelățurat a lucrurilor, au cercat să răstoarne societățile omenești așa cum se structurase ele printr'o naturală și îndelungată evoluție.

În felul acesta s'a înfățișat filantropismul demagogic cu toate marasmele lui ce-a încercat să facă din orice buruiiană un trandafir de Șiraz ca și din orice nălucire a minții o realitate hotărâtoare. Iluzia că ideia trebuie să steie pe picior de

egalitate cu realitatea însăși, ideie așa de esențială în cugetarea lui Schelling și mai cu seamă a lui Hegel, a dus la creierea nenumăratelor sisteme organizatorii, în domeniile vieții omenești, care-au încurcat, dezorganizat, amenințând existența societăților. Această gravă eroare e pricinuită de o stare mintală și sufltească a lumii contimporane, caracterizată de un scriitor prin „le manque d'énergie nécessaire pour distinguer l'idéal de la réalité, la tendance à voir le but de l'avenir sous une fausse perspective, où l'imagination croit trouver des promesses audacieuses et fantastiques“ (I. Hjort, *La crise de la vérité*, Paris-Flammarion, pg. 210). „Les idéals réalisés sont des systèmes, des constructions de la pensée, issus de la conviction qu'il est possible à l'homme de conformer la réalité à ses désirs ou à ses idées sans vérification préalable par l'expérience. Sans doute, à l'origine, ces constructions ont été inspirées par des événements antérieurs; mais au fur et à mesure que, dans leur évolution fantaisiste elles s'éloignent de l'expérience, ou essaie de les appuyer sur des postulats, avec le désir d'identifier ces systèmes avec les idéals ou de leur donner la sanction de ces derniers. C'est ce qui explique l'apparition des prophètes, des fondateurs de religion, des tyrans, des dictateurs et des grands visionnaires. Ils dominent les hommes qui ont oublié l'homme divin au fond d'eux-mêmes et qui ne l'interrogent plus les hommes qui ont perdu le courage de se tenir sur leurs pieds et qui sont devenus ainsi des prolétaires intellectuels“ (*ibidem* pg. 29). Considerațiile acestea ne-au fost sugerate de lectura cărții D-lui Șerban Lungu (*Educația națiunii*), un tânăr ardelean, originar din clasa sănătoasă a țăranilor Rășinăreni. Anume am subliniat această obârșie țărănească, fiindcă lucrarea D-sale amintită mai sus, vădește anumite însușiri specifice țărănești: „tenacitate admirabilă în munca depusă pentru strângerea probelor necesare dovedirii punctului de vedere înfățișat și o sănătoasă și organică concepțiune, ce se desprinde din lucrare, cu privire la felul cum trebuie privită și îndrumată educația poporului nostru.

Lucrarea e, după cât știm, unică în acest sens, alcătuind introducerea la volumele ce vor urma cu expunerea și îndrumarea problemei discutate.

Lămurind sensul expresiei „educațiunea națiunii“ ca „totalitatea acelor procese interioare originare prin care viața poporului crește, se dezvoltă, spre a deveni națiune“, autorul își

fixează punctul său de vedere în tratarea și clarificarea acestei educațiuni, susținând „prioritatea realității vieții — în particular a realității care este etnică în primul rând, — față de primatul rațiunii care stă la baza științei „pozitive“. — *Viața condiționează rațiunea, nu rațiunea viața*“ (pg. 4). Pornind dela această enunțare autorul își lămurește atitudinea față de problemele educative discutate în legătură cu criza contemporană, accentuând „cu toată stringența problema antropologică, problema nouilor rosturi ale omului în semnificațiile ei ultime, iar prin aceasta direct problema educației“ (pg. 25). Această educațiune este astfel formulată: „Înțelegem prin educație totalitatea acestor înrâuriri efective, iuterioare, care condiționează creșterea și desvoltarea specifică a unui popor, potrivit naturii sale proprii. Prin însăși natura sa, educația este o funcțiune originar formativă, caracteristică poporului în primul rând, și numai din popor și prin popor capătă și educația individului sens și valoare. În măsura în care poporul ajunge la o deplină conștiință de sine și a valorii pe care o reprezintă și pe care a reușit să și-o creeze în comunitatea popoarelor, în aceeași măsură el devine națiune. Între educația poporului și educația națiunii nu există o deosehire de natură, ci una de grad“ (pg. 28).

Cercetarea unei bogate literaturi de natură filozofică, pedagogică, socială, antropologică și etiologică îi dă autorului perspectiva unor considerațiuni originale și sănătoase, privind bazele dela care trebuie pornită și considerată educația unui popor, prin care creștere numai noi trebuie să ne integrăm înaintașilor neamului, fiindcă după expresiunea lui W. Stapel (*Volksbürgerliche Erziehung*, 1928, pg. 26) „*nu noi gândim, ci se gândește în noi*“. Deci toată educația ne trebuie potrivită atât structurii sufletești intime a noastre cât și mediului în care ne desvoltăm, trăind, fiindcă pe lângă influențele mediului, predispozițiile ereditare-sociale formează „cauza — cauzelor“ în desvoltarea intelectuală și sufletească a noastră. Toate principiile educative trebuie potrivite nouă și găsite după măsura și construcția ființei noastre și nu transplantate din toată lumea încercând să creiem prin ele *un om de ori unde*, cum a gândit și a înfăptuit într'o anumită măsură mentalitatea burghezimii ajunsă la conducere. „Simplismului raționalist, caracteristic științei moderne, pe care conștiința națională îl obține prin abstracție, sărăcind realitatea, nouile orientări tind să-i opună complexitatea

vie a datelor realității pe care o revelează intuirea totalitară“ (pg. 56).

Cu această orientare organică în materie de ceeace alcătuiește poporul adevărat, la noi acest nume de popor îl merită numai clasa țărănească, — aceea care păstrează acumulate, dar nu totdeauna desvoltate, însușirile specifice ale neamului. Pentru aceea autorul ia poziție în fața capitalismului care „n'are nici suflet, nici naționalitate, nici simpatii speciale“, și prin aceasta se fixează și atitudinea lui față de burghezime cu care numai apar pretențiile și încrederea nemărginită ale individului în rațiunea sa.

„Credințelor, moravurilor și tradițiunilor de tot felul, care sunt expresia simbolică a unor străvechi rosturi în viața sufletească a popoarelor, burghezul le opune nihilismul și libertinismul, conveniențele, moda și manierismul, în care forma este menită să ascundă un fond în care ni menim nu mai are încredere. Toată această organizată dezorganizare, constituie mediul prielnic dezvoltării inteligenței speculative, caracteristică unui anumit tip de om, care luptă cu îndărătnicie să-și asigure și să-și legitimeze hegemonia sa“ (pg. 74). Cu acest prilej autorul sprijinit pe constatările lui P. Janet (*L'évolution psychologique de la personnalité*), arată că gândirea este „o specie de activitate psihologică secretă, făcută la adăpostul privirii celorlalți...., ea prezintă pericole enorme: exagerarea gândirii intime și uitarea celorlalți, uitarea societății care ne înconjoară“. Această gândire exagerată, cu încrederea mare căpătată de om într'însa duce, în toate domeniile, la tendința de organizare, pe baze raționale „în care organicitatea naturală este înlocuită cu *organizarea* formală. Prin aceasta individul câștigă în aparență o mai mare libertate de acțiune, în fond însă el pierde toate acele legături organice care îl înrădăcinau în mediul lui natural de viață și care îi garantează persistența, trăinicia“.

„Etatism, capitalism, intelectualism, burghezism, liberalism, democratism și alte asemenea — *isme*, sunt originar produsul unui vast proces de desrădăcinare și 'n acelaș timp expresia unei organizări raționale, unei speculațiuni asupra raporturilor inter-individuale sociale. Unitatea abstractă a acestor raporturi formează suportul esențial comunității sociale. Ca și rațiunea al cărei produs este, această comunitate are un pronunțat caracter format, universal, exterior, mecanic, internațional și peste tot

a-național; sustras — pe cât numai posibil — oricărui conținut de condiționare etnică, rasială, teritorială, istorică, etc. Ca și inteligența și rațiunea al căror produs e, comunitatea socială are un caracter prin excelență analitic, de segregare socială, care, pe cale recurentă, impune organizarea. Însăși societatea și cultura modernă nu e, altceva decât o vastă „organizare” rațională, care-și are temeiurile în și pe individ.

Criza „mondială” contimporană răsfrânge tocmai amurgul acestei culturi și crepusculul unor vremuri noi. E amurgul acestei culturi teoretice, organizată mecanic după criteriile inteligenței care — după Bergson — „este caracterizată prin o incomprehensiune naturală a vieții” (pg. 75—76).

Cu asemenea psihologie e lesne de înțeles de ce burghezimea și la noi a introdus o anumită cultură anonimă și universală, reușind în scurtă vreme să distrugă și să anihileze forțele ce veniau din adâncurile vieții românești și cari creiaseră cultura noastră specifică, de caracter pronunțat țărănesc, fiindcă aceasta forma majoritatea neamu'ui, slăbindu-ni-se astfel puterea națională și ofilindu-ni-se adevărata forță creatoare de cultură.

Pe lângă și în legătură cu constatările autorului asupra acestor chestiuni, e locul să adăugăm și noi că nu numai asupra culturii burghezimea cu organizația ei a avut influență nefastă, ci chiar asupra familiei și a temeiurilor ei în care americanismul aceleia a dat aceeași educațiune și creștere bărbatului ca și femeii, când aceste două elemente primordiale ale vieții omenești sunt așa de interesante tocmai prin inegalitățile lor, care e baza căsătoriei. Ce utopie și greșală mai mare poate fi decât faptul că învățământul fetelor e la fel organizat ca acela al băieților, într-o societate în care școala e organizată pe bazele acestei mentalități burgheze? Toate păcatele de care s'a făcut vinovată societatea românească burgheză din momentul creierii acestei mentalități și până astăzi, credem noi, se datorește acestei foarte greșite uniformizări și masculinizări prin educația școlară a fetelor ce nu mai sunt sprijinul puternic al familiei și prin aceasta al societății și Statului român, fiindcă ele se îndepărtează dela rolul esențial desemnat de natură și caută să îndeplinească în societate funcțiunea care nu li-i nici potrivită și nici necesară, slăbind astfel organismul națiunii, pe care cu deplină datorie îl mai suplinește astăzi numai femeia țărăncă.

Și nici măcar în clipa când se pregătesc atâtea reforme școlare, asemenea chestiune vitală pentru viitorul nostru nu e bagată în seamă!

Educația individului trebuie să se reintegreze în aceea a poporului, crede autorul, fiindcă „înțelegerea și trăirea mai înaltă a vieții în totalitatea ei, n'o poate obține individul exclusiv prin experiența și capacitatea lui. Ea se obține prin ceea ce este ea în realitate: o totalitate în nesfârșită devenire, în continuă realizare de sine mereu raportată în viitor și deci plină de sens și valoare“ (pg. 115). Considerentele aduse de autor în paginile ultimelor capitole ale cărții caută să adâncească ideia formulată mai sus, ceea ce ni se pare deosebit de interesant, fiindcă numai așa vom putea ieși odată din diletantismul în care ne-am complăcut până acum în ceea ce privește punctele de plecare ale diferitelor sisteme de educație perindate în cursul organizării noastre ca popor și Stat.

Această lucrare e o sistematică și adâncită încercare de a ne aduce din nou pe drumurile naturale de evoluție educativă, străbătute de instinctul sănătos și vital al neamului nostru și de a ne integra pe făgăsurile arătate de ceea ce a fost mai sănătos și mai bun în cugetarea și fapta autentic-românească, linii de dezvoltare indicate de Gh. Lazăr, Cogălniceanu, Bălcescu, Eminescu, Odobescu, V. Conta, A. C. Popovici, Iorga și alții, ferindu-ne de a mai fi din nou imitatorii alător sisteme străine prin care ne-am falsificat factura sufletească intimă și ne-am slăbit capacitatea de rezistență și de originalitate creaătoare etnică.

Asemenea lucrare se recomandă dela sine celor care doresc să dicteze asupra viitoarei pregătiri temeinice a națiunii noastre. O bogată, selectă și strict științifică bibliografie încheie merituosa operă.

Al. P. Arbore

CTITOR ȘI BINEVOITOR AL NOSTRU

D-l f. Ministru GH. VÂNTU cu generoasa danie de 1.000 lei

Multe și mărunte....

Istoria se repetă.. — Regretatul nostru Peter Tomaschek (cf.

Peter Tomaschek

„Făt-frumos“ 1940, 140—142), în atât de prețioasa sa filadă *Cercetări noi despre Margareta Mușata*, Siret, — unde Tomaschek accentuiază că Margareta Mușata *), fiica lui Bogdan Descălecătorul și soră dreaptă a lui Lațcu-Vodă, n'a fost catolică — scrie: „Bogdan I este marele priet. n al Sașilor, pe care Sașii îl recunosc de bună voie, pentru vitejia sa mare, ca conducător și principe. Sașii și Moldovenii pornesc sub conducerea lui Bogdan I contra dușmanului comun și urât, Tătarii, și-i alungă departe peste râurile Nistru și Siret“.

...Ceeace pentru zilele noastre se traduce cu: Germanii și Românii pornesc sub conducerea lui Ioan Antonescu contra dușmanului comun și urât, Tătarii de bolșevici și-i alungă departe peste râurile Nistru și Siret....

* * *

Battista Guarini în românește. — Urmând unei indicații a d-nei Ana Siciliano-Iroaie, iat-o acum lămurirea (după Ramiro Ortiz, *Varia Romanica*, Firenze [1932] (339—341) a paralelei Iancu Văcărescu — I. Codru-Drăgușanu, semnalată de noi în „Făt-frumos“ 1941, 31. E madrigalul lui Battista Guarini :

Ochi, stelle mortali,
Ministre de'miei mali,
Che'n sogno anco mostrate
Che 'l mio morir bramate,
Se chiusi m'uccidete
Aperti che farete!

Madrigal reflectat în Iancu Văcărescu și luat motto de Codru-Drăgușanu, așa cum am arătat („Făt-frumos“ 1941, 31), și tradus

*) Lui P. Tomaschek îi scapă că'n aromână și istromână *mușat* înseamnă *frumos*.

(inclusive anumite italianisme), precum arată (loc citat) R. Ortiz. de Ștefan Crișan, în chipul acesta :

Voi ochi, muritoare stele
Ministri peirei mele,
 Și'n *sommo anche* m'aretați
Che murire-mi optați :
 Închiși de mi ucideți
 Deschiși, voi ce nu puteți ?

Leca Morariu

Cronică

Date istorice. — Zorii zilei de 22 Iunie 1941 inaugură uriașă răspântie, în care Poporul german al genialului *Adolf Hitler* și România divinului trimis *Ion Antonescu* pornesc cea mai mare cruciadă a tuturor timpurilor... — În seara zilei de 5 Iulie 1941 trupele noastre intră în capitala Bucovinei. — Pe ziua de 8 Iulie 1941 își reia activitatea și *Poșta română Cernăuți*. (Va continua... până la Bug și chiar dincolo de el..).

* * *

Frăție germano-română. — Între Germanii cari au părăsit hotarele României, optând pentru cetățenia marelui și eroicului Reich, sunt: 1. d. prof. *Artur Bosch*, distins traducător în nemțește al lui Eminescu și al altor poeți români. Mănunchiul său de traduceri *Rumänische Klänge* e sub presă. — 2. d. director *August Karnet*, emerit muzician și compozitor. — 3. d. prof. *Dr. Rudolf Gassauer*, directorul Muzeului Sucevean (dela Suceava), foarte apreciat istoric și numismat. — Tustrei aceștia ne-au onorat și cu colaborarea d-lor la „Făt-frumos“. Atât mai mult ai noștri rămân și de aci înainte...

Între repatriații Bucovinei, față de cari generozitatea germană a manifestat atâtea pururi-îndatoritoare sollicitudine sunt și : d. prof. *Dr. Traian Cantemir*, vajnic publicist, cercetător al Istro-românilor și Membru activ al *Institutului de literatură*, Cernăuți ; — d. direcior *Laurentie Tomoioagă*, cunoscut tălmăcitor în nemțește al lui Eminescu ; — și d. profesor *Alexandru Zavulovici*, compozitor și Membru al Soc. compozitorilor români (București), fervent propagandist cultural, f. dirijor artistic al Soc. „Armonia“ (Cernăuți) și al Corului mitropolitan.

* * *

Moravuri scriitoricești. — Țintuit de patul unor haine suferințe și crunt mântuit din Ghehena bolșevică, distinsul publicist și fruntaș bucovinean Liviu Marian, fiul folcloristului între folcloriști Simeon Florea Marian *), și continuă calvarul în pribegia sa dela.. Craiova. Nehuzuritor întru cele ale bunurilor pământene și veșnic-vitreg răsplătit pentru câte ne-a dăruit (ca scriitor de creație și de cercetare științifică)., aflăm că acest Liviu Marian, neachitându-și la vreme cotizațiile de Membru al S. S. R., a fost radiat din rândul membrilor S. S. R., unde guvernează boeria-sa N. I. Herescu!.. Și nu se va ridica totuși, între atâția „scriitori români“, un glas comprehensiv pentru răstriaștea Bucovineanului de totdeauna refuzat și de totdeauna ne-drep-tă-țit Liviu S. Fl. Marian?..

* * *

Din generozitatea germană. — Cu concursul d-lor profesori *Erwin Klein* (stabilit în Germania) și *Dr. Traian Cantemir* (biet eroic Odiseu al nostru ..), patrimoniul nostru cultural (atât de asiatic răvășit prin barbara invazie.. de altfel... decorată... din Iunie 1940) se întregeste cu următoarele piese intrate în redacția noastră: 1. Două vechi manuscrise bucovinene: *Codicele V. Berlinschi* (Siret 1834) și *Zodiile și Gromovnicul* dela Broscău-ții-vechi; 2. Două piese C. Porumbescu: M-sul original al poemei *Altarul Mănăstirii Putna* și sumptuosul album semnalat în „Făt-frumos“ 1937, 92-93; 3. Două tablouri de pictorul Stavru Tarasov; 4. Vechea tipăritură *Historia transubstantionis Papalis* 1678; 5. *Luceafărul* lui Eminescu ilustrat de Mișu Teișanu (și acesta, astăzi, mai greu de aflat). — Confrăților, „în suferință“... — foarte îndatorate mulțumiri!

* * *

Cuvânt cuminte la actualitatea noastră. — Romulus Dianu în „Curentul“ din 21 Iulie a. c. (An XIV Nr. 4823): „Nu se mai impresionează nimeni de micile lozinci. Nici o culoare nu mai impune atențiune de când culorile naționale duc la moarte și 'a victorie mii de suflete cinstite. Nici de zvonuri perfide nu se mai sinchisește nimeni“...

L. M.

Ciprian Porumbescu la București. — A fost o caldă surpriză pentru sufletul tău de Bucovinean pribeag să-ți aducă mai întâiu vântul (în cartierul Ghencea din marginea Capitalei) un val de fanfară cu valsul Dochitei din „Craiu Nou“! Te iai pe urma lui și descoperi că e fanfara regimentului 3 grăniceri din partea locului.

Găsești apoi într'un inserat din „Mica Publicitate“ a „Universului“ că-și are și Capitala strada Ciprian Porumbescu. Iar în seara de 30 Mai savurezi la Radio, „Balada“, zisă la vioară de Alex. G. Theodorescu, după „Sonatina“ lui Paul Constantinescu, „Siciliana“

*) Care nici măcar cu numele nu e cunoscut atătora dintre cei ce-și umplu gura cu numele *Simeon Florian (sic) Marian!* Ba faimosul Istrati Micescu, într'o conferință la Cernăuți, citându-l și — chipurile — cetindu-l ad-hoc, nu-l mai slăbia din „domnul Simeon Florian Marian“!

de C. C. Nottara și o „Idilă“ a lui G. Enacovici — „Balada“ consacrată oficial, făcând parte din programul de studii al Conservatorului. Și iată-l pe Porumbescu la loc de cinste în „concertul simfonic național“ din seara de 15 Iunie, dat la Ateneul Român de „Corala Municipiului“ și de orchestra simfonică a armatei, cu eternul „Pe-al nostru steag e scris unire“, acompaniat masiv, grandios, imnul pe care acum, dela începutul sfântului răboiu de desrobirii îl auzim zi de zi.

Iar în seara de 29 Iunie, când se împlinia săptămâna dela ziua reînălțării drapelului românesc, Radio București a transmis „Altarul Mănăstirii Putna“, poem simfonic cu soli, executat sub conducerea maestrului T. Rogalschi de orchestra militară și de corul A. C. T., capodoperă, în care elementul melodic, atât de bogat la Porumbescu, se îmbină cu cel dramatic și cel imitativ (sborul săgeților, chemările de bucium, clopotele cari acompaniază îngenunchierea, închinarea dela sfârșit).

Trăește deci aievea în Capitală Porumbescu al nostru, al Bucovinei, trăește atât de mult, încât s'a putut întâmpla ca, în n-rul dela 18 Mai al revistei „Radio România“ să cetim că el s'a născut la București! Ar fi oarecum măgulitoare asemenea anexare, dacă n'ar fi dovada unei regretabile superficialități, de neînțeles în paginile *oficiosului* aceluiași Radio București, care s'a învrednicit să evoce atât de viu, de impresionant prin neuitatele audiții radiofonice, viața Celui născut la Șipolele Sucevei, în anul 1853 (nu 1854) și Care doarme în mormântul dela Stupca.

* * *

Sânzieni bucovinene în Capitală. — Un anunț la Radio și'n ziare îi invita, îi obliga pe Bucovinenii din Capitală, îndeosebi pe pribegi, să se adune la 24 Iunie — când la Suceava tălăzuesc mulțimile chemate de tradiționala sărbătoare a Sânzienilor — în fosta biserică rusească (din Capitală), astăzi biserica Unversității, pentru ca să implore harul Domnului, în preajma reîntoarcerii. Ceeace-a urmat, a fost o măreață manifestație religioasă și românească. Biserica atât de plină, încât cu anevoie îți făceai drum înspre altar, îndeosebi mai fiind oprit pas de pas de duioase revederi cu cei de curând sosiți din Germania.

Sfânta slujbă o săvârșește un sobor de preoți, alcătuit din părinții Gh. Velehorsch, M. Boca, Victor Berariu, N. Tașciuc, O. Sorocean, N. Toiescu și Gh. Costache. Și iată-! și „corul bucovinenilor“, anunțat în ziar, cor improvizat, sub conducerea maestrului Const. Șandru, dirijorul dela 11 Noemvrie 1918. Cântă și păr, Eugen Jancovschi, cel cu vestitul cor dela Cozmin, și Laurentie Tonuagă și atâția alți vechi prieteni și cunoscuți, încât nu poți să nu te înșiri și tu între cântăreți, mai ales că e o veche liturghie a lui Isidor Vorobchievici, pe care ai cântat-o încă din gimnaziu și care „merge“ și acum, fără portative. Crezul îl spune profesorul universitar Radu Sbiera, evocând astfel duminicile și sărbătorile când, la strana bisericii Sf. Paraschiva din Cernăuți îl spunea părintele său, veneratul profesor Ion G. Sbiera, cel mai cu râvnă dintre epitropii bisericesti, mâna dreaptă a Preotului Constantin Morariu....

La sfârșitul slujbei a vorbit păr. consilier G. Velehorschî despre calvarul Bucovinei, aducând mulțumiri Domnului, dar și Conducătorului Țării pentru îndrăzneala faptei izbăvitoare. A urmat aprinsul cuvânt al păr. G. Costache, parohul bisericii, stăruind îndeosebi asupra imperativului ca'n noua Românie, pe care ne-o va da Conducătorul, Românul să fie cu adevărat stăpân în țara sa. Pentru a ilustra păcatele vechiului regim, amintește de martiriul ce-a trebuit să-l îndure I. P. Sfințitul Gurie, Mitropolitul Basarabiei, al cărui chip de sfânt se vedea în strană, fiindcă și Basarabenii asistau la această rugăciune a fraților bucovineni. Și iată credincioșii, îndeosebi femeile, îmbulzindu-se ca să sărute mâinile Arhiereului mucenic, care ia apoi însuși cuvântul, glăsuind blând și împăciuitoare. Apoi toată asisteuța, în genunchi, cântă într'un glas, psalmul *Cu noi este Dumnezeu, înțelegeți neamuri și vă plecați* — culmea emoției și religioase și românești: ochi înălțați în slavă, mâini ridicate spre Cel Milostiv, lacrimi de extaz....

V. M.

* * *

Steagul „Glas al Bucovinei“. — Vrednicia adevărată e aceea care ridică steagul cu atât mai sus, cu cât mai crâncenă bănuie vljelia! Deaceea stăruirea d-lui *Dr. Aurel Morariu*, chiar în pribegie și chiar când toate schelele s'au prăbușit într-o continuarea merituosului ziar „Glasul Bucovinei“ (ajuns la anul XXIII de existență) ne-a cucerit toată gratitudinea. N-rul 5995, apărut la 1 Iulie 1941, e un plastic freamăt arborescent pentru marea plinire a vremii.

* * *

Buletinul „Mihai Eminescu“. — A doua revistă bucovineană, răsărindă din... c-nușa prăpădului roșu: Buletinul „Mihai Eminescu“ (de data aceasta: Cernăuți-Piatra-Neamț) An. XII. fascic. 19, cu aceeași conducere a lui *Leca Morariu*, dar și cu vajnicul concurs al celui unic *G. T. Kirileanu*, care, în tovărășia altor doi Nemțeni, d-nii *G. D. Lălu* și *C. Vorel*, au înfruntat cheltuielile imprimării acestui *Eminescu* în pribegie... Ni se dau (alături de șirele de gazde — cari sunt *Leca Morariu* cu secretara de redacție, *Octavia Lupu-Morariu*), pagini și studii postume datorite lui *G. Bogdan-Duică*, permanent colaborator al acestei singure noastre reviste monografice literare, studii păstrate (cu toată ticăloasa invazie..., decorată., din Iunie 1940) în mapa redacției lui „Mihai Eminescu“, — apoi neprețuit material Eminescu. scociorit de meșterul tuturor manuscriselor românești *G. T. Kirileanu* (inedite scrisori ale lui Maiorescu d. Eminescu și cercetări proprii în Eminescu ale lui *G. T. Kirileanu*), precum și contribuții semnate de rutinații cercetători în Eminescu *Aurel A. Mureșianu*, *Aug. Z. N. Pop* și *Aurel Vasiliu*. Culturalitatea bucovineană e în plină refacere.

C. I. P.

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA :
BUCUREȘTI VI, STR. NEGEL 53

ABONAMENTUL (achitat numai anticipativ)

În Țară : 200 lei pe an

În Străinătate : 300 lei pe an

Colaboratorii plătesc numai 100 lei pe an

CUPRINSUL :

<i>Leca Morariu</i>	Ctitor Țării — Pater Patriae
<i>Liviu Marian</i>	În drum (Versuri)
<i>Tiberiu Crudu</i>	Suflete vii
<i>„Glasul Bucovinei“</i>	Din memoriile Preotului Constantin Morariu
<i>Octavia Lupu-Morariu</i>	Pentru bibliografia operei lui C. Morariu
<i>„Glasul Bucovinei“</i>	Marșul mântuirii noastre (Versuri)
<i>G. T. Kirileanu</i>	Limba veche și'nțeleaptă (Continuare)
<i>Artur Gorovei</i>	Amintiri (fragment de autobiografie)
<i>Artur Bosch</i>	Ein Heiligenbild auf Glas gemalt (trad. din Ion Pillat)
<i>Victor Morariu</i>	Pentru germanistul Alexandru Roman
<i>Elvira Zamfirescu</i>	Cu tine, doar cu tine... (Versuri)
<i>Ion M. Dimitrescu</i>	Trei scrisori ale lui Duiliu Zamfirescu
<i>Constantin Turcu</i>	V. Bogrea, profesor la Piatra-Neamț
<i>Aurel G. Stino</i>	Pentru Teodor V. Ștefanelli
<i>Nec. Stețcu</i>	Al. Russu, proprietar al moșiei Tețcani (Sfârșit)
<i>Leca Morariu</i>	De-ale noastre
<i>Al. P. Arbore</i>	Vitrina cărții
<i>Leca Morariu</i>	Multe și mărunte...
<i>Leca Morariu, Const. I. Popescu și Victor Morariu</i>	Cronică

Bibliografie

Buletinul „Mihai Eminescu“, Cernăuți-Piatra Neamț, An. XII 1941, fasc. 19 — Director *Leca Morariu*, Secretar de redacție *Octavia Lupu-Morariu* (tipărit cu concursul d-lor *G. T. Kirileanu*, și *Constantin Turcu* și cu cheltuiala d-lor *G. T. Kirileanu*, *G. D. Lalu* și *C. Vorel*, tustrei dela Piatra-Neamț). Cuprinde: Șire inedite și uitate de EMINESCU; O scrisoare a Eufrosinei Popescu; Studii postume de G. Bogdan-Duică; Scrisori inedite ale lui Maiorescu; Pagini de G. T. Kirileanu, Aurel A. Mureșianu, Aurel Vasiliu, Aug. Z. N. Pop, Leca Morariu și Octavia Lupu-Morariu.

* * *

Șt. Ciobanu, *Începuturile scrisului în limba românească*, Buc. 1941
N. Cartoian, *Ceasornicul Domnilor de N. Costin și originalul spaniol al lui Guevara*, Buc. 1941.

Elvira Zamfirescu, *Irina Badei Călin*, Buc.

Căpit. Dragomir Petrescu, *Vitalitatea, biruința și podoaba Neamului românesc : Profesorul Nicolae Iorga*, Buc.

Dela Administrația Rev. „Făt-frumos”

Incasările noastre: d. prof. C. Botezat, 1/V: 200 lei — finea 1941; d. inv. I. N. Popescu, 1/V: 75 lei — 1 Oct. 1941; D-na Căpit. Lica Negru, 2/V: 200 lei — finea 1941; d. insp. Em. Iliuț, 5/V: 200 lei — finea 1941; d. dir. Vasile Mitric, 7/V: 400 lei — finea 1940; d. prof. Paul Florențiu, 8/V: 200 lei — finea 1941; d. f. Ministru **Gheorghe Vântu**, 28/V: **1.000 lei** — danie; d. G-ral N. Sc. Negreanu, 28/V: 500 lei — finea 1941 și danie; d. prof. univ. Dr. Erast Diti Tarangul, 31/V: 200 lei — danie; d. dir. Ștefan Ieșan, 1/VI: 200 lei — finea 1941; d. George Voevidca, 4/VI: 200 lei — danie; d. prof. G. Ionescu, 5/VI: 250 lei — danie; d. f. senator Ilie Doboș-Boca, 15/VI: 200 lei — finea 1940; d. Victor P. Costa, 11/VI: 200 lei — finea 1941; d. Dr. Aram Frenkian, 12/VI: 100 lei — finea 1940; d. Const. Al. Mironescu, 15/VI: 200 lei — finea 1941; d. prof. Al. Epure, 15/VI: 200 lei — finea 1940; d. prof. Hristea Dăscălescu, 16/VI: 200 lei — finea 1941; Liceul „Roman-Vodă” Roman, 21/VI: 200 lei — finea 1940; d. Ion Ciocârlan, 25/VI: 200 lei — finea 1941; d. I. M. Dimitrescu, 25/VI: 200 lei — finea 1941; D-ra Mariana Șerban, 5/VII: 200 lei — finea 1941. — **O. L.-M.**

PREȚUL 50 LEI